

sensibilem liquorem confluerent, ibi Christus non adesset: quod videtur difficile dictum. Dicere autem cum Majore, quem citat Suarez, tunc iterum sine nova consecratione adfuturum Christum, est prorsus absurdum.

Difficultas tamen in hac sententia Eximii Doctoris, asserentis, in his particulis Christum manere, est, quod, cum aliquando contingat, ut calida tempore species evaporent, sequatur corpus Christi Domini inexistere naribus canum, & murium, qui species illas olfaciunt: nisi velis dicere, Angelos (quorum officium est, attendere, ne Christo Eucharistico injuria fiat) impedire motum particularum, seu specierum, ne ad talia animalia deferantur: sicut communiter censetur Angeli tollere particulas parvas, etiam per se sensibiles, quae utriusque aliquando decidunt, dum sacra Eucharistia plurimis, turmatim accurrentibus, distribuitur, ne felicitet hominum, aut animalium pedibus proterantur. Sentiat quisque, quod lubet.

111. Ultimo addo, valere quidem consecrationem unius speciei sine altera: at non esse licitam. Prob. 1. pars. Consecratio cuiuslibet speciei est absoluta, adeoque statim habet suum effectum ante consecrationem alterius: & certe sacra hostia adoratur ante calicis consecrationem. Neque dici potest, consecrationem vini praesupponere essentialiter consecrationem panis; quia etiam hac forma, si à ministro cum debita intentione proferatur, habet effectum: & ordo consecrandi panem ante vinum est quidem necessarius necessitate praeccepti, sed non necessitate sacramenti. Altera vero pars probatur ex verbis Christi: *Hoc facite in meam commemorationem: Luc. 22. v. 19. & 1. Cor. 11. v. 24.* & ex traditione totius Ecclesiae, ex qua habetur, Christum praecipisse, ut offeratur sacrificium consecratione utriusque speciei, ut scilicet representetur passio, & mors ipsius, ac etiam genus mortis per effusionem sanguinis, ut colligitur ex Tridentino *sess. 22. c. 1.*

112. Est autem praecceptum consecrandi utramque speciem, non humanum, sed Divinum: & probabilis est, Pontificem non tantum non posse strictè in eo dispensare, sed neque posse per modum interpretationis declarare, licitum esse aliquando consecrare unam speciem sine altera, ut docet Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 43. sec. 4. §. 1. Dico quartò*, quia, sicut hactenus nulla occurrit, ita probabilis neque potest occurrere necessitas sufficiens, ad talem interpretationem faciendam. Unde, quod dicitur, Innocentium VIII. dispensasse cum Norvegis, ut ab inopiam vini consecrarent in solo pane, solius Volaterani testimonio fulcitur; cumque idem scribat, dispensasse Pontificem, ut calicem sine vino consecrarent, quod est adhuc absurdum, meritissimo inter fabulas receperunt. videtur Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 43. sec. 2. §. 4.*

## ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones contra haecenus dicta.

113. **O** B. 1. Materia necessaria Eucharistiae debet esse talis, ut ubique terrarum possit haberi: non ita se habet triticum, & vinum: ergo non sunt materia necessaria Eucharistiae. Confirm. Canones Apostolorum admittunt, in altari offerri uvas, oleum, & incensum: alia vero prohibent: ergo ista quoque sunt materia sacrificii, adeoque etiam sacramenti. Resp. om. ma. neg. min. Defacto in omnes terras, etiam ad Japonem, ubi alias oriza in usu est, delatum est triticum, & vinum, multo amplius, quam necessarium sit ad sacrificium ritè peragendum.

Quod autem non ubique nascatur triticum, aut vinum, non refert; neque enim debuit materia huius sacramenti ita esse ubique obvia, sicuti materia baptismi; quia Eucharistia non est ita necessaria. Sic etiam apud nos non crescit oleum, aut balsamum, necessarium ad confirmationem. Ad confirm. dist. antec. Canones illi admittunt offerri in altari uvas &c. in ordine ad consecrationem. neg. antec. per modum aliquis doni, vel exolutionis voti. conc. antec. & neg. conseq. agitur enim ibi de illis, quae offerebantur ad ornatum, vel venerationem sacrificii, vel in gratiarum actionem pro beneficiis &c. quae dependunt ab institutione Ecclesiae; nec sunt de necessitate sacramenti.

114. Ob. 2. Aqua congelata non est materia valida baptismi: ergo neque vinum congelatum est materia valida Eucharistiae. Confirm. 1. Vinum congelatum non est proxime potabile: ergo. Confirm. 2. Vinum congelatum se habet ut succus in uvis: sed hic ex dictis non est materia valida consecrationis: ergo nec vinum congelatum. Resp. conc. antec. neg. conf. Dispartes est, quod baptismus consistat in utraque, ad actualem abluionem adhibita, ad quam abluionem aqua congelata non est apta.

At verò sacramentum Eucharistiae non consistit in usu: sed est sacramentum permanens, adeoque non requirit materiam proximè aptam usui: sed tantum requirit materiam, quae absolute sit potus, qualis est etiam vinum congelatum: quod se habet ad potum, ut panis valde induratus ad cibum; licet enim hic non sit proximè comestibilis, tamen censetur esse cibum. Addit Lugo de Eucharist. *disp. 4. sec. 1. n. 13.* vinum congelatum, etiam in magna quantitate sumptum, non frangere jejunium Ecclesiasticum, adeoque minime censeri cibum. Ad 1. confirm. neg. conseq. Responso patet ex dictis. Ad 2. confirm. neg. antec. quia verè in estimatione morali uvae sunt cibus, & earum comestio frangit jejunium.

115. Ob. 3. Succus in uvis, & mustum sunt idem: ergo vel utrumque, vel neutrum est materia valida consecrationis. Confirm. Sanguis, adhuc contentus in corpore humano est, & dicitur sanguis: ergo etiam vinum, adhuc in uvis existens, est, & dicitur vinum: ergo est materia valida consecrationis. Resp. dist. antec. succus in uvis, & mustum sunt idem physice. om. antec. sunt idem moraliter, neg. antec. & conf. Unum est moraliter cibus, alterum est moraliter potus. Ad confirm. Ex hac ipsa paritate inferit Coninek de sacram. *q. 74. a. §. n. 123.* uvae non esse consecrabiles; quia ait, non posse cum succum, adhuc in uvis existentem, designari per particulam *hic*; eoque non continetur vinum in uvis, sicut in dolio tanquam continente, sed sicut pars intoto, seu sanguis in animali: atqui indigitando Petrum non possum dicere: *Hic est sanguis*: ergo neque possum dicere indigitando uvam: *Hoc est vinum*: nisi per metaphoram. Idem aequaliter docet Lugo de Eucharist. *disp. 4. sec. 1. n. 11.* negans, vinum, uvis contentum, esse demonstrabile per pronomen *hic*, vel *hoc*. Unde juxta hos auctores vinum non est sufficienter praesens.

116. Resp. 2. om. antec. (quia an dicitur strictè vinum, vel an nondum dicitur strictè vinum, donec sit expressum, parum refert) dist. conseq. est vinum, & tunc se habet per modum cibi. conc. conseq. se habet per modum potus. neg. 1. & 2. conseq. Dices fortè. Vinum non est cibus: sed etiam juxta nos uvae sunt vinum: ergo non sunt cibus. Resp. neg. ma. Vinum enim ab uvis necdum separatum est cibus, & quantum est intra uvae dicimur illud comedere; neque enim omnis fluos est potus; quia ferme quodlibet jusculum, est liquidum, dicitur cibus, & sine frangitur etiam fluidis quandoque jejunium.

Si velles replicare, species vini mixtas speciebus panis (qua ratione Graci communicant sub utraque specie) etiam esse cibum, responderet 1. Lugo de Eucharist. *disp. 4. sec. 1. n. 12.* talem panem, vel tale vinum, probabilis non posse consecrari: quamvis Christus maneat, si prius consecratio facta fuit: quare nec uvae consecrari poterunt. Respondet 2. Dicastillo de sacram. *tr. 4. disp. 2. n. 92.* tale vinum adhuc esse potabile, non autem uvae: quod autem talis quasi offa est panis, & vini speciebus, dicatur comedi, ait, id fieri denominatione desumpta à pane, qui est craffior. Responso prior fortè est expeditior.

117. Ob. 4. In extrema unctione, quamvis sit plures partiales formae, & materiae, tamen, antequam omnes partes absolvantur, non datur effectus, seu gratia: ergo etiam in Eucharistia nihil fit, donec omnes partes absolvantur, adeoque non potest una species consecrari sine altera. Resp. 1. retorq. argum. in sacramento ordinis, quod complectitur plures partiales formas, & materias, & in unaquaque datur suus ef-

fectus; valida enim est ordinatio subdiaconi, & diaconi, sine collatione presbyteratus. Resp. 2. om. antec. (quod controverti posset juxta Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 43. sec. 2. §. Obijci verò potest.*) neg. conseq. totum enim hoc pendet ab institutione Christi: instituit autem Eucharistiam ita, ut una species esset validè consecrabilis sine altera, ut constat ex traditione Ecclesiae. An eodem modo insituerit extremam unctionem, non est hujus loci disputare. Alias dispartates vide apud Eximium loco modo citato.

## ARTICULUS V.

An Aqua sit necessariò miscenda Vino in Sacrificio.

118. **D**ico 1. Debet vino concraudo misceri in sacro naturalis aqua. Prob. conclusio ex Conciliis, & imprimis ex Aurelianensi IV. quod *canone 4.* ita habet: *Nullus in oblatione sacri calicis, nisi quod ex fructu vineae speratur, aqua mixtum, offerre praesumat; quia sacrilegium judicatur, aliud offerri, quam quod in mandatis sacratissimis Salvator instituit.* ita habet editio Biniij, & Parisiensis Harduini; unde in editionem Coloniensem, in qua habetur *sine aqua*, mendum irrepit: item ex Carthaginensi III. quod *canone 24.* sic ait: *Ut in sacramentis corporis, & sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est panis, & vinum aqua mixtum.* item ex Africano, Florentino, Tridentino, & unanimi Patrum, ac doctorum contentu, ut videre est apud Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 45. sec. 2.* Bellarminum *tom. 3. contro. 3. l. 4. c. 10.* & alios.

Et quidem Tridentinum *sess. 22. c. 7.* ac Florentinum in decreto Eugenij ad Armenos mixturae hujus has rationes allegant; 1. quia juxta SS. Patrum testimonia creditur ipse Christus, in vino aqua permixto, sacramentum hoc instituisse: & certè ita senserunt Patres Concilii Carthaginensis modò citati: idem quoque testantur Lyturgia antiquissima S. Jacobi Minoris, ac S. Marci, quorum verba dabimus infra *n. 135. & 136.* Idem testatur S. Cyprianus *epist. 63.* seu juxta aliam editionem *l. 2. epist. 3.* ac alii Patres apud Bellarminum loco modo citato. 2. quia sic representatur Dominica passio, in qua sanguis, & aqua, è latere Christi profudit. 3. quia, cum in Scripturis per aquam intelligatur populus, significatur per hanc mixtionem conjunctio populi cum Christo, cujus sanguinem significat vinum.

119. Debet autem haec aqua admisceri ipso in sacro, nec sufficit id jam factum à caupone domi; est enim caeremonia sacra. Rursus debet aqua esse valde modica: ita enim habet Florentinum: *Cui vino ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet.*

bet: & infra. Paululum aqua, prout dictum est, admisceant vino: estque certum ex Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 45. sec. 3. 8. Secundo quoad. & aliis, sufficere minimam sensibilem guttam. Nec tamen debet quibus sibi statim scrupulum facere, si aliquanto liberalior sit. Concilium Triburicense ad Rhenum, tempore Formosi Papae anno 895. à viginti duobus Episcopis Germanis celebratum c. 19. sic statuit: *Ut dua partes sint vini; quia major est majestas sanguinis Christi, quam fragilitas populi: ideo aqua, per quam intelligitur infirmitas humana natura. Sed vix ullus audebit modò tantum aqua affundere.*

120. Gobat tract. 3. seu alphab. sacrif. casu 2. n. 62. putat, Acroniano (quod est inter vina Germania debiliora) optimo posse misceri quartam, medioeri quintam partem aquae: saltem octava, aut nona pars videtur posse affundi cuilibet vino, quod hoc nomen meretur; si enim tantilla pars aquae jam vinum ita mutaret, ut vinum amplius dici non posset (quo casu invalida foret consecratio) deberet sanè fuisse extra modum debile, & indignum, quod vinum appelleretur. Proderit etiam ad scrupulos vitandos, uti majori quantitate vini, ut eò minus corrumpatur ab aqua.

Debet etiam aqua, quae vino miscetur, esse naturalis. 1. quia est Ecclesiae praxis constans miscendi aquam naturalem. 2. quia naturalis aqua simpliciter venit nomine aquae, & ista solet vino usuali affundi, non verò rosacea &c. 3. quia Christus aquam naturalem verosimiliter miscuit vino. 4. quia haec est apta ad significationem; naturalis enim aqua de Christi latere fluxit, & haec in Scripturis populus significat.

121. Dico 2. Aqua non est necessaria ad Eucharistiam necessitate sacramenti. ita communissima. Prob. Florentinum reprehendit quidem Armenos, omittentes mixturem aquae, sed non ideo, quasi invalidè consecrarent: sed tantum ideo, quòd recederent ab universali consuetudine Ecclesiae. Rursus C. Cum omne. 7. de consecrat. disp. 2. dicitur: *Si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi esse incipit sine nobis;* quia scilicet non significatur adunatio populi Christiani cum suo capite. Item rubrica Missalis titulo de defectibus in celebrat. Miss. §. 4. n. 7. ita habent: *Si autem celebrans ante consecrationem calicis advertat, non fuisse appositam aquam, statim ponat eam, & proferat verba consecrationis; si id advertat post consecrationem calicis, nullo modo apponet; quia non est de necessitate sacramenti.*

122. Dico 3. Aqua est necessaria necessitate praeepti, quod probabilis non est Divinum, sed Ecclesiasticum. Quòd mixtio aquae sit praeepta, probatur facile ex Florentino, & aliis Conciliis, & praesertim clarissimè ex Tridentino, quod sess. 22. c. 7. sic habet: *Monet deinde sancta Synodus, praeeptum esse ab Ecclesia sacerdotibus, ut a-*

quam vino in calice offerendo miscerent. Quòd autem hoc praeeptum sit Ecclesiasticum, non Divinum, imprimis probatur ex verbis Tridentini modò allatis, in quibus ea mixtio dicitur praeepta ab Ecclesia: nec videtur Concilium insuper agnoscere aliud praeeptum. Idem videtur sentire Florentinum, quod Armenis tantum obijcit usum, & consuetudinem universali Ecclesiae, & addit: *Inconveniens admodum videtur, ut alia quavis regio, ab hac universali, & rationabili disceperet observantia.* Tandem teste Eximio tom. 3. in 3. p. disp. 45. sec. 2. §. Nihilominus. haec opinio est communis doctorum, nec est aliquid solidum argumentum in contrarium.

123. Non autem hinc sequitur, posse in casu necessitatis hanc mixturem licitè omitti; quia, cum sit caremonia antiquissima, & maximi momenti, videtur gravius esse, hanc omittere, quam sine vestibus saceris celebrare: & tamen sine his, praesertim omnibus, celebrare vix unquam videtur posse esse licitum; neque enim ob praeeptum de audiendo sacro implendum, nec ob communicandum infirmum, est licitum, sine sacris vestibus celebrare, ut teste Gobat tract. 3. seu alphab. sacrif. casu 11. n. 347. & 349. tradunt, quoad primum omnes, quoad secundum plerique. Hinc ait Suarez, tom. 3. in 3. p. disp. 45. sec. 2. §. Nihilominus. quòd, licet Pontifex possit probabilis dispensare valide, tamen vix possit practice occurrere casus, in quo Pontifex possit dispensare licitè, ut sacerdos sine aqua admixta celebret; eoquòd haec mixtio facillima semper, & obvia sit.

## ARTICULUS VI.

An, & quomodo Aqua Vino mixta convertatur in Sanguinem Christi.

124. Dico. Aqua vino admixta, si nondum est mutata in vinum tempore consecrationis, probabilis immediate convertitur in sacrum sanguinem. Hanc sententiam multi defendunt contra multos. Tenet eam Cardinalis Alanus l. 1. de sacram. Eucharist. c. 13. ubi ait de nostra conclusione, seu asserto: *Idè certa fide tenendum est.* Cardinalis Baronius, qui ad an. 1188. n. 29. ait: *Certum est, quod credidit, & custodivit sancta Romana Ecclesia, nimirum aquam simul, & vinum, transubstantiari in sanguinem Christi.* Cardinalis Lugo. de Eucharistia. disp. 4. sec. 3. n. 45. & seq. ubi SS. Patres, & auctores alios plurimos citat: & inter hos Cardinalem Tolerum, Paulum Aresium Dortonensem, & Jansenium Gandavensem, ac Canum Canariensem Episcopos.

Tenent eam etiam Layman l. 5. tr. 4. c. 2. n. 9. ubi etiam plures alios citat. Con-

An, & quomodo Aqua Vino mixta convertatur in Sanguinem Christi. 129

ninc de sacram. q. 72. n. 8. n. 144. etiam multos Patres, ac doctores allegans, Dicastillo de sacram. tr. 4. disp. 2. dub. 9. n. 133. & seq. magnam etiam auctoritatem adducens, Haunoldus l. 4. tr. 3. n. 799. multa auctoritate Patrum, & doctorum adducta, Illiung. tr. 6. disp. 4. n. 2. §. 2. n. 71. & 72. apud quem etiam plures citatos videre est: & sanè Dicastillo loc. cit. n. 136. ait, jam suo tempore esse hanc sententiam satis communem: & nunc praesertim inter nostros est longè communior. De mente S. Thomae videbimus infra.

125. Prob. autem conclusio per partes: & prima pars prior, seu quòd aqua mutetur in sacrum sanguinem. Imprimis Innocentius III. consultus ab Archiepiscopo Lugdunensi, utrum aqua cum vino vertatur in sanguinem, C. Cum Martha. 6. de celebrat. Missar. §. Quisvisi etiam, respondet: *Inter opiniones praedictas illa probabilior judicatur, quae asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressus eluceat proprietates sacramenti.* Idem docent Patres plurimi, quorum auctoritas maxima est, praecipue in hac conclusione, quae maxime auctoritate probanda est, utpote dependens ab institutione, & voluntate Christi, quae, qualis fuerit, bene testimonium, difficulter rationibus probatur.

126. Igitur S. Justinus Martyr, qui vixit circa an. 150. in apologia 2. sub finem sic ait: *Qui apud nos diaconi dicuntur, aut unicuique eorum, qui adsunt, percipiendum panem, vinum, & aquam, quae cum gratiarum actione consecrata sunt, & ad eos, qui adsunt, perferunt. Atque cibus hic apud nos Eucharistia nominatur.* S. Irenaeus, qui vixit eodem ferme tempore, l. 4. adversus haereses. c. 57. ait Dominus.... *temperamentum calicis suum sanguinem esse confirmavit.*

S. Ambrosius l. 4. de sacram. c. 4. ait: *Vinum, & aqua in calicem mittitur, sed fit sanguis consecratione verbi celestis.* &c. 5. *Ante verba Christi calix est vini, & aqua plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur.* S. Hieronymus in c. 14. Marti ad verba v. 22. *Accepit Jesus panem &c. de Christo Domino ait: Formans sanguinem suum in calicem, vino, & aqua mixtum.* Theodoretus in Eraniste, seu dialogis contra sui temporis hereticos. dialogo. 1. circa medium, ait de Christo: *Corpus panem appellavit, & sanguinem id, quod in calice infusum, & commixtum est.*

127. S. Damasenus l. 4. orthod. fidei. c. 14. postquam dixit: *Dominus omnia, quaeque voluit, fecit &c.* dein interrogat: *Tu quoque nunc quaeris, quomodo panis corpus Christi, & vinum cum aqua conjunctum, sanguis Christi fiat? & paulò antè dixerat: Quid tandem asseri potest, quin ex pane corpus suum, ex vino & aqua, sanguinem suum efficere queat? Paschasius Rabertus Corbeientis Abbas (qui vixit circa an. Dom. 820. & teste Bellarmino de R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. II.*

scripsit Ecclesiast. primus sermò, & copiosè scripsit, de veritate corporis, & sanguinis Christi) l. de corpore, & sanguine Domini c. 11. ait: *Propterea non inconvenienter etiam ob hoc ibidem aqua consecratur: non quòd aqua permanent, sed quòd vertatur in sanguinem.*

Omitto Samonam Episcopum Gazensem, Nicolaum Merhonensem, Rabanum Maurum, Algerum, Gaufredum monachum Cisterciensem &c. quorum textus videre potes apud Dicastillo de sacram. tr. 4. disp. 2. dubitat. 9. à n. 133. vel Cardinalem de Lugo de Eucharist. disp. 4. sec. 2. à n. 48. Insuper quoad hanc partem conclusionis, scilicet aquam saltem ordinariè aliquo modo, vel mediatè, vel immediatè, transire in sacrum sanguinem, conveniunt communisimè doctores, adeò, ut aliqui oppositum censurent.

128. Probatur jam secunda pars conclusionis, five, quòd aqua, si tempore consecrationis necdum conversa fuerit in vinum, convertatur immediatè in sacrum sanguinem. SS. Patres citati, universaliter, absolute, & illimitatè dicunt, aquam offerri, benedici, consecrari, verti in sanguinem: ergo non debent limitari eorum verba, quae tantum vellet, tunc aquam consecrari, quando prius est versa in vinum, consequenter probatur, tum ex eo; quòd alias SS. Patres non potuissent universaliter dicere, aquam converti in sacrum sanguinem.

Vel enim supposuerunt SS. Patres ut certum, quòd aqua semper prius vertatur in vinum: vel id non supposuerunt? Si dicatur secundum, scilicet, quòd id non supposuerint, sic argumentor. Si SS. Patres id non supposuerunt, & tamen sententiam oppositam tenuerunt, non potuerunt dicere, aquam universaliter verti in sanguinem; cum universaliter non mutetur ante consecrationem in vinum: & tamen nec unus ex Patribus ullam unquam adhibuit exceptionem, vel restrictionem.

129. Si autem dicatur primum, scilicet, quòd id supposuerint, dicitur aliquid, quod nullo modo probari potest; nam imprimis est incertum in philosophia, an vinum possit physice convertere aquam in se, idque jam à Plinio, & iterum tempore Innocentii III. negatum fuit, à compluribus philosophis, ut habetur C. Cum Martha. 6. de celebrat. miss. his verbis: *Licet physice contrarium assererent, qui aquam a vino per artificium posse asserunt separari.* Dein dato etiam, quòd vinum possit convertere in se aquam, non tamen potest hoc ordinariè facere vinum illud, quod adhibetur ad consecrandum; quia saepe est valde debile, & etiam modicum: neque ante Florentinum adhibebatur tam modica quantitas aquae, ut colligitur ex Triburienfi Concilio citato n. 119. & Honorio III. Pontifice, qui C. Permissus. 13. de celebrat. Missar. tantum

tum corripit sacerdotes, qui plus adhibebant aquam, quam vini.

130. Rursus tempus est perbreve ab offeritorio ad consecrationem, vix aliquot minorum, præsertim apud quosdam sacerdotes, qui intra quadrantem nõrunt integram Missam absolvere. Adde, quod antiquitas erat brevior Missa, quam hodie, ut ex S. Gregorio probat Raynaudus *op. seu de laude brevitatis n. 7.* Accedit quodd hæc conversio physica non possit fieri in iis casibus, in quibus sacerdos debet de novo in calicem vinum, & aquam, infundere, & juxta rubricas mox consecrare, e. g. si immediatè ante consecrationem advertit, non esse appositam aquam, vel si in sumptione advertat, meram aquam calici infusam esse; tunc enim planè intra tam modicum tempus non potest aqua naturaliter prius in vinum converti.

131. Adde ulteriùs, quodd ignis, qui maximè activus est, tamen non possit aquam notabilem statim in se convertere: ergo minus id poterit vinum. Rursus ignis non totum lignum, imò nec totum oleum potest in se convertere: sed remanent cineres, aut fumus, partibus oleosis plurimum unctus: quomodo ergo potest supponi, quodd vinum statim, & ordinariè possit, totam aquam in se convertere? Quodd si igitur saltem aliqua pars aquæ manet, jam ea juxta adversarios non converteretur in sacrum sanguinem: & tamen SS. Patres dicunt, aquam omnem (quia illimitatè loquuntur) converti in sanguinem Christi.

Accedit tandem, probabiliùs aquam vino mixtam, iterum posse ab eo separari, ut philosophi jam tempore Innocentii III. defendebant, prout dicitur *n. 129.* & certè apud Conimbricenses *l. 1. de generat. c. 10. q. 1. a. 1.* Nemesius ait, spongiam oleo imbutam ex vino mixto putam aquam attrahere. Alchimistæ volunt, id fieri posse, junco decorticato, seu ejus medullâ, in vinum mixtum immisâ. Plinius etiam *l. 16. histor. natural. c. 35.* ait, vas ex ligno hederæ & Cilicia, seu ex smilace confectum, si infundatur ei vinum aquâ mixtum, retinere aquam, & vinum transmittere.

132. Dicunt quidem adversarii, in talibus casibus non extrahi aquam ex vino, sed liquorem tantum aquæ similem: at hoc est gratis confectum, & redit argumentum; quia hic humor non est vinum: ergo vel veretur immediatè in sacrum sanguinem, vel non. Si primum, ruit potissimum argumentum adversariorum, scilicet solum vinum esse materiam consecrationis. Si secundum, ruit argumentum, quo communiter probant, debere affundi medicissimam aquam, ut scilicet convertatur in vinum; insuper debet admitti, non tantum ex accidenti, sed ordinariè remanere in calice materiam non consecrabilem.

Nec dicas, elementa manere formaliter in mixtis, eaque posse extrahi, adeoque aquam ex vino; contra enim est; quia e-

lementa in eassentia non possunt extrahi, nisi destructo mixto: ergo deberet destrui tanta pars vini, ut haberetur tanta pars aquæ: atqui nec spongia, nec hedera destruit vinum: ergo. Dein non extrahitur aqua ex vino profus sincero: atqui, si tantum extraheretur aqua, latens in vino ob mistionem elementorum, deberet etiam ex vino sincerissimo extrahi: ergo.

Tandem, si vinum potest in se convertere aquam, cur semper sit debilius, etiam quando guttatim affunditur aqua? cur nunquam reparat vires, sicut homo eas reparat per alimenta, licet aliquantulum etiam ab istis patiat? si dicas, fieri novum Anum, seu tertiam substantiam, dicis effectum, cujus causam non habes; nam substantiæ destructæ non possunt novam producere: aia causâ certè non adest; nisi confugas ad accidentia, quæ sunt causâ valde incerta. Ex quibus omnibus patet, probabiliùs SS. Patres nec supposuisse hanc conversionem, nec sententiam adversam tenuisse.

133. Dices cum Tannero *tom. 4. disp. 5. aub. 6. n. 175.* SS. Patres tantum dixisse, quodd aqua vertatur in sanguinem: abstraxisse autem à modo, quo id fieret, scilicet, an mediatè, vel immediatè fiat. Et certè negari non potest, quodd sæpe certa sit alicujus rei existentia, quin certus sit ejus modus producendi: e. g. certa est existentia substantiarum: non est certum, quomodo producantur, an à substantiis, an ab accidentibus: certa est unio animæ cum corpore: incertum, in quo ea consistat.

Unde ulteriùs infert hæc auctor, ex dictis SS. Patrum nihil probari, contra modum tantum mediatæ conversionis aquæ in sacrum sanguinem. Sed contra est. Hoc saltem debet Tannerus concedere, quodd non debeat adstrui modus conversionis aquæ in sanguinem, quo postea SS. Patrum dicta verâ esse non possunt: atqui, posito isto modo conversionis mediatæ, non possunt vera esse dicta SS. Patrum; quia non potest verificari, quodd aqua ordinariè convertatur in sacrum sanguinem: ergo.

134. Confirmatur hæc ratio, SS. Patres non aliter loquuntur de conversione aquæ, ac de conversione vini: atqui loquentes de conversione vini semper intelliguntur de conversione immediatâ: ergo etiam debent intelligi de conversione aquæ immediatâ: imò, si etiam quidam Patres loquantur aliquanto obscurius, debent explicari per alios clariùs loquentes: atqui isti loquuntur de conversione aquæ immediatâ, ut videre est in citatis textibus SS. Iustini, Ambrosii, Damasceni, Paschalis, citatis *n. 126.* ergo. Certè, quando S. Iustinus dicit, aquam à diaconis præberi, supponit, post consecrationem adhuc adeste species aquæ: quando S. Ambrosius ait, ante verba Christi esse calicem aquæ plenum, supponit necdum aquam esse conversam in vinum: quando Paschalis ait, aquam consecrari, supponit, eam adeste tempore consecrationis: quando S. Damascenus ait, ex aqua,

aqua, & vino, fieri sanguinem Christi, utique loquitur eodem modo de aqua, ac vino. Clarissimè autem loquitur Innocentius III. non quidem ut Pontifex, sed ut privatus doctor *l. 4. de myster. Evangel. legis, ac sacram. Euchar. seu myster. Miss. c. 11.* dum ait: *In sacramento corporis est trinitas specierum, videlicet panis, vinum, & aqua: scilicet species panis, vini, & aquæ: hoc verum non esset, si aqua prius conversâ fuisset in vinum: ergo.*

135. Probatur eadem secunda pars conclusionis 2. Si aqua conversâ est in sanguinem, maximè in eum conversâ est tunc, quando Christus consecravit: sed probabiliùs tunc non fuit prius conversâ in vinum: ergo, ma. admittitur ab adversariis, & ex Patribus, præsertim S. Irenæo, Theodoro, S. Hieronymo, citatis *n. 126.* satis aperte deducitur, mi. prob. probabiliùs tunc inter mixtionem aquæ cum vino, & consecrationem, non intercessit tempus sufficiens, ut vinum naturaliter porerit aquam in se convertere: ergo. antec. prob. in Lyurgia S. Jacobi Minoris, quæ habetur *tom. 6. bibliotheca Patrum*, ita habetur: *Similiter, postquam canavit, accipiens calicem, & permiscens ex vino, & aqua, & assiciens in calicem, ac ostendens tibi Deo, & Patri, gratias agens, sanctificans, benedicens, implet Spiritu Sancto, dedit nobis discipulis suis dicens: Bibite ex hoc omnes: hæc est sanguis meus &c.*

136. in Lyurgia S. Marci, quæ etiam habetur *tom. 6. bibliotheca Patrum*, dicitur: *Similiter, & calicem, postquam canavit, accipiens, factæque vini, & aque commixtione, suscipiens in calicem, ad te Patrem suum, Deumque nostrum, & Deum universorum, gratias egit, benedixit, sanctificavit, implevit Spiritu Sancto, & tradidit.* In Lyurgia, seu Anaphora S. Basilij, quæ habetur eodem *tom. 6. biblioth. Patr.* sic habetur: *Similiter autem & calicem vini, nati è vitæ: & postquam canaverunt, accepit, miscuitque aquis, gratias egit, benedixit, sanctificavit, ac gustavit, & divisit discipulis suis, & Apostolis sanctis, dicens: hæc verba indicant, Christum brevi spatio omnia abolivisse.*

137. Sanè non malè ait Haunoldus *l. 4. tr. 3. c. 3. n. 801.* *Quis hic sibi persuadeat, Christum his actionibus mediam horam impendisse?* Et tamen vix sufficisset naturali conversioni aquæ in vinum media hora, præsertim, cum Christus non exiguum quid aquæ infuderit, ut patet ex verbis S. Basilij *n. præc.* citatis. & communiter id videntur supponere antiquiores; cum dicant, miscuisse Christum aquam juxta morem regionis: quod etiam habet S. Thomas *in 4. dist. 11. q. 2. a. 4. quaest. 1. in corp.* dicens: *Dominus apposuisse aquam probabiliter creditur ex more illius patriæ, quia vinum ibi sine aqua nunquam bibitur propter vini fortitudinem.* Ex quo tamen non sequitur, Christum adhibuisse vinum generosissimum; ducebat enim vitam paupe-

rum; unde naturaliter non potuit vinum, à Christo adhibicum, tam citò aquam in se convertere. Fingere autem cum Arriaga (qui id tamen subtimidè facit) miraculum, vi cujus aqua in vinum fuerit versa, est adstruere gratis aliquid, ratione, & auctoritate destitutum: sicut si fingeretur, idem contingere, quando sacerdos debet statim post aquam infusam calicem consecrare. Et cur non dicatur potius, statim miraculose aquam converti in sacrum sanguinem?

## ARTICULUS VII.

### Solvuntur Objectiones.

138. **O**B. I. Innocentius III. *Cum Martha. 6. de celebr. Missar.* respondens ad quæstum supra memoratum Archiepiscopi Lugdunensis, de mutatione aquæ in sanguinem Domini, ait, super hac re sententias apud scholasticos esse varias: inde assert tres sententias, & primam ait fuisse, quodd aqua mixta vino mutetur in illam aquam, quæ fluxit ex latere Christi: tum addit secundam his verbis: *Alii verò tenent, quodd aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem; cum in vinum transeat mixta vino, licet physici contrarium assererent, qui aquam à vino per artificium posse asserunt separari.* Postea refert tertiam sententiam, asserentium, aquam non converti in sanguinem: ac tandem subjungit: *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressius eluceat proprietates sacramenti; nam, cum aqua multa sint populi multi, juxta quod alibi legitur: Besti, qui seminatis super omnes aquas: ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur: ergo Pontifex approbat tantquam probabilior sententiam secundam, quæ asserit, aquam prius in vinum, dein primum in sacrum sanguinem mutari.*

139. Resp. Coninck *de sacram. q. 74. a. 8. n. 152.* ex hac ipsâ auctoritate Innocentii confirmari nostram sententiam. Primum; quia ex ea inferitur, tunc temporis, vel communissimam, vel communior fuisse opinionem, aquam non converti in vinum. Ratio est; quia neutra pars litigantium (tam, qui assererant, aquam mutari in sanguinem, quam, qui dicebant, eam remanere, speciebus sacri sanguinis circumfusam) mentionem ullam fecit conversionis aquæ in vinum; cum tamen priores facillimè potuissent, hac ratione se expedire ab objectis auctoritatibus Patrum, asserentium, tantum offerri panem, & vinum, dicendo, nil aliud offerri, seu consecrari, quam vinum; cum aqua prius fuerit versa in vinum. Posteriores etiam potuissent, respondere aliquantulum objectioni, sibi factæ ex Patribus asserentibus, vinum, & aquam converti in sanguinem Christi, dicendo, quodd non maneat

neat aqua, sed statim convertatur in vinum: si tamen non converteretur prius in vinum, mansuram aquam: Patres autem tantum loqui, vel de vino, vel de aqua prius convertita in vinum.

140. Secundò, ut rectè advertit Coninck *cit. articulo n. 162.* altera, seu secunda responsio Pontificis, habet duo membra, scilicet 1. quòd aqua convertatur in sanguinem, & 2. quòd convertatur prius in vinum: primum asserit Pontifex esse probabilis: alterum rejicit tanquam contrarium physice. Nec dicit, hanc rationem, quòd nempe aqua convertatur prius in vinum, communiter afferri; sed tantum ait, afferri ab aliquibus ejus sententiæ patronis, quibus tamen non accedit; nam certè tunc communis supponebatur, aquam immediate converti in sanguinem.

Gaufredus monachus Cisterciensis, qui hanc controversiam perscripsit ad Cardinalem Albanensem, in sua epistola (quam refert Baronius *ad an. 1188. n. 27.*) sic loquitur: *Reversus novam, & mihi hæcenus inauditam, ventilari inter aliquos repeti questionem de substantia aquæ, quæ vino mixta in calice similiter offertur, an & ipsa similiter cum eodem vino in sanguinem Domini convertatur.* Certè prius non fuit communiter judicatum, aquam non converti in sanguinem: ergo, cum hæc questio nova, & inaudita fuerit, debet fuisse communiter judicatum, eam unà cum vino converti in sanguinem Domini; quòd etiam Baronius ibidem tradit. Quare non, ut quidam dicunt, omnes antiqui scriptores, vel omnes Canonistæ, nostræ sententiæ oppositi sunt, sed potius sunt ei conformes: neque etiam credibile est, Pontificem hanc sententiam, tunc adeò receptam, statim rejicisse.

Unde conjectatur Coninck *de sacram. citata q. 74. n. 8. n. 163.* sententiam ad veram tunc primum post illas concertationes excogitatam fuisse ab iis, qui prius omnino negabant, aquam converti in sacrum sanguinem; cum enim nollent credere, etiam aquam posse esse materiam SS. Eucharistiæ, nec possent respondere objectis Patrum effatis, videntur hanc mediam sententiam excogitasse. Quòd confirmat hic auctor ex eo, quòd Gaufredus in sua descriptione illius disputationis (quam in Galliis agitatam refert ex ipso Gaufredo Baronius *ad an. 1188.*) ne quidem per umbram faciat mentionem sententiæ asserentis, aquam prius converti in vinum. Quia tamen Pontifex in suo responso facit mentionem hujus opinionis, saltem jam aliqui debuerunt, eam prius tenuisse, si non in Gallia, saltem aliis in locis, et si nostra sententia communior fuerit.

141. In forma neg. conseq. Pontifex approbat substantiam conclusionis tanquam probabiliorē, sed non rationem quorundam ejus patronorum, id quòd sapillimè fit, dum amplectimur alicujus auctoris sententiam, quin rationes ejus defendamus.

Hoc patet ex ipso responso, in quo Pontifex profus abstrahit ab illa ratione, quòd prius aqua mutetur in vinum: & apponit longè aliam, scilicet, *ut expressius eluceat proprietas sacramenti.* Ulterius, quando Pontifex rationem illam de conversione aquæ in vinum refert, statim addit, eam à physicis negari, nec istos refellit; hinc censendus est, eam rationem neutiquam approbare: quin imò, dum in suo responso expressè ait, *aquam cum vino in sanguinem transmutari*, videtur planè supponere, aquam adhuc existere, quando calix consecratur. Accedit, quòd idem Innocentius III. *l. 4. de mysteriis Evangel. legis, ac sacram. Euchar. seu myster. Missæ. 29.* loquens tanquam doctor privatus, cum movisset questionem de immediata conversione aquæ in sanguinem, dicit: *Quis hoc audeat diffinire?*

142. Quare, quando idem Pontifex *ead. l. 4. de myst. Missæ. c. 30.* dicit: *Quibusdam verò non absurdam videtur, quòd aqua cum vino transit in sanguinem, ea videlicet ratione, quòd aqua per admixtionem transit in vinum: & vinum per consecrationem transit in sanguinem: quis enim ambigat, aquam in vinum transire, cum multo vino modicum infunditur aquæ? vel per hæc verba non adstruit transitum physicum, seu conversionem physicam, sed tantum morale, quatenus scilicet in æstimatione morali aqua perdit suam denominationem, & totum illud mixtum dicitur vinum usuale: id quòd ex eo verosimiliter dicitur, quòd idem Pontifex *eodem libro. c. 11.* dicit: *In sacramento corporis est trinitas specierum: quòd verum non esset, si quæ species non remaneret: quæ tamen non remaneret, si aqua prius physicè in vinum converteretur.* Vel, si verba intelligenda sint de conversione physica, Pontifex saltem non vult, id ordinariè, aut semper fieri; quia alias trinitas specierum nunquam daretur: sed ad summum vult, id aliquando contingere, quando multo vino (quantum tamen in Eucharistiâ vix adhibetur) modica aqua infunditur. Vel etiam potest dici, quòd, sicut primum dictum Pontifex refert ad mentem aliorum, ita etiam illud alterum: *Quis ambigat &c.* referat tanquam rationem aliorum.*

Dicastillo *de sacram. tract. 4. disp. 2. dub. 9. n. 151.* asserit adhuc aliam solutionem, asserens, quòd Pontifex tantum dicit, secundam sententiam esse probabiliorē, quam alias duas, quarum una omnino negat, aquam converti, altera asserit, eam verti in aquam, è latere Christi effusam: non verò dicit, quòd sit probabilior, quam sententia nostra, quæ ab hac utraque diversa est, scilicet, quòd aqua immediate vertatur in sanguinem Christi. Qui prolixè cupit legere examinatam hujus Pontificis mentem, consulat Egidium Coninck *de sacram. q. 74. de Euchar. n. 8. à n. 151.*

143. Dices. S. Thomas aliter interpretatur Innocentium; nam *3. p. q. 74. n. 8. in corp.*

*corp. ait: Et ideo sicut ipse Innocentius dicit, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt, aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem: ergo.* Confirm. Idem S. Doctor *ead. art. arg. 2. ait: Parva aqua multo vino admixta corrumpitur: item in 4. disp. 11. q. 2. n. 4. quæstione. 1. ad 2. ait: Modica aqua, vino admixta, quòd est magis actuum, à vino corrumpitur, & in speciem vini transit: ergo.* Respondet Elparza *l. 10. de sacram. Eucharist. q. 62. n. 8. ad 2. S. Thomas habuisset vitiosum exemplar illius Decretalis; quia non refert verba Pontificis, prout habentur in Decretali, seu C. Cum Martha. Resp. neg. antec. admittimus enim, eodem modo aquam converti in vinum, sicut S. Thomas, (aut, juxta primam responsionem *n. 142.* datam, etiam Innocentius) scilicet converti aquam moraliter, & apparenter in vinum, non autem physicè.*

144. Nam S. Thomas *eadem 3. p. q. 74. n. 3.* postquam sibi *arg. 3.* objecit, vix inventi materiam triticicam puram ab admixtione alterius, e.g. hordei, respondet *ad 3. Modica permixtio non solvit speciem: & rationem addit: Quia id, quòd est modicum, quodammodo assumitur à plurimo. & infra ait: Si verò sit magna permixtio (puta ex aquo, vel quasi) talis permixtio speciem mutat.* Rursus *in 4. disp. 11. q. 2. n. 2. quæstione. 2. in corp. ait: Si ergo fiat tanta admixtio extranei, quòd solvantur species panis tritici, non poterit confici ex pane illo: si autem adeo sit parva admixtio, quòd species panis tritici maneat, & illud, quòd additur, ad naturam tritici convertatur, potest exinde confici sacramentum: ergo S. Thomas agendo de pane, ejusque conversione in aliam speciem, intelligit tantum conversionem aliquam moralem; utique enim non vult dicere, triticum in maiore copia convertere minore copiam hordei physicè in suam, seu tritici naturam? Certè tam parum est credibile, quòd farina triticea possit convertere in suam naturam farinam hordeacæ, quam parum, quòd possit pulvis aureus convertere in suam naturam argenteam.*

Rursus S. Doctor *3. p. q. 74. n. 3. ad 3. ait: Quòd est modicum, quodammodo assumitur à plurimo: quæ vocula quodammodo satis innuit, non assumi in rigore physico, sed tantum in aliquo sensu morali.* Certè nostra interpretatio S. Doctoris, præsertim, si tantum dicamus, eum non semper, & necessariò debere intelligi de conversione physica aquæ, est longè verosimilior, quam si quis diceret, eum etiam adstruere conversionem physicam farinæ hordeacæ. Quare, quando S. Doctor loquitur de conversione aquæ, censendus est tantum loqui de conversione, seu mutatione morali.

145. Explicatur paulò magis hæc res. Modica admixtio hordei tam bene in genere physico constituit aliam inadæquatè speciem panis, quam admixtio multa; copiosior enim admixtio tantum facit, ut dentur plu-

res partes panis, in sensu physico quoad speciem diversè, seu quasi plura individua: non autem facit, ut detur iterum alia nova species panis in sensu physico. At in sensu morali res aliter se habet; nam, quando hordeum e.g. mixtum est multum, e.g. in quantitate æquali, vel quasi æquali cum tritico, censetur esse nova moraliter species panis: si verò hordeum mixtum sit tantum modicum, ut non sentiat, censetur panis simpliciter triticeus, & non speciei mixta.

Et hæc interpretatio, vel explicatio verborum Angelici, non est tam torta, quam illa, quam adversarii adhibent dicitis SS. Patrum; quando enim Patres dicunt, vinum cum aqua converti in sanguinem, significat juxta ipsos, solum vinum, sed partialiter ex aqua generatum, verti in sanguinem: quòd idem sonat, ut ait Coninck, ac si, quando dico: *Comedi bubulam:* significare vellem: *Comedi bovem cum herba;* quia etiam herba prius mutata est in substantiam bovis: vel, si convivæ in nuptiis Canæ Galilææ dixissent: *Bibimus vinum cum aqua;* quia biberunt aquam, in vinum convertam: qui sanè sunt modi loquendi valde impropii.

Ad confirm. sufficit, data responsio: scilicet distinguitur inter corruptionem moralem, & physicam: & ista negatur, illa verò conceditur. Tandem S. Doctor *in 4. disp. 11. q. 2. n. 4. quæstione. 1. in corp. ait, in Evangelio non fieri mentionem aquæ ratione Eucharistiæ, ideo; quia non est principalis materia in hoc sacramento: ergo juxta ipsum est saltem materia minus principalis, adeoque potest immediatè converti in sacrum sanguinem.*

146. Ob. 2. Catechismus Romanus *tit. de SS. Eucharistiâ* ait, aquam modicam infundendam esse: & rationem ponit: *Nam Ecclesiasticorum scriptorum sententiâ, & judicio, aqua illa in vinum convertitur: ergo.* Confirm. 1. Florentinum docet, modicissimam aquam affundi debere: hujus alia ratio non est, quam, ut aqua possit converti in vinum: ergo. Confirm. 2. Aquam prius converti in vinum, fuit olim communis opinio Ecclesiasticorum scriptorum, ut testatur Alanus, licet eam sententiam non defendat: ergo ista opinio est probabilior.

Resp. 1. cum Lugone *de Euchar. disp. 4. sec. 4. n. 59.* Catechismus Romanum, seu Tridentinum, convenienter explicari posse de conversione latè sumpta, seu morali, dum nempe vinum prædominans absorbet ita aquam, ut illud complexum non denominetur jam aqua, sed vinum: de qua conversione diximus *n. 143.* etiam explicandum est se S. Thomam. Saltem potest congruenter dici, quòd Catechismus non velint aliam conversionem adstruere necessariam, casu quo non possit prius aqua à vino physicè converti in suam naturam: certè conversio illa moralis sufficit ad finem Catechismi, volentis, modicum quid affundi, ne vinum destruat, seu non sit amplius moraliter

vinum. Neque negant S. Thomas, aut Catechismus Tridentini, vel etiam alii antiquiores doctores (ut ait Illust. 17. 6. disp. 4. n. 73.) aquam converti in sanguinem Christi per consecrationem, si ob temporis breviteratem, vel vini debilitatem, prius non potuit aqua converti in vinum: imò hoc potius supponunt; cum negent, post consecrationem manere aquam in calice.

147. Responder 2. Dicalillo, Catechismum Tridentini unum monere, scilicet modicam aquam affundi debere, quod libenter admittimus: alterum testari, scilicet Ecclesiasticorum scriptorum iudicio aquam verti in vinum: quo tamen in testimonio non intelligit conversionem physicam: vel certe non intelligit, eam esse omnium Ecclesiasticorum scriptorum sententiam; nam supra satis probatum est, plurimos docere contrarium. Tandem advertendum est, quod, sicut etiam in Conciliis, rationes adductæ non habent eandem auctoritatem, quam canones, vel decreta, ita nec in hoc Catechismo eadem videatur esse auctoritas rationis, quod aqua debeat verti in vinum: & conclusionis, quod sit modica aqua utendum. in forma neg. conseq.

148. Ad 1. confirm. neg. mi. Florentinum non dat illam rationem, sed alias, nempe 1. quod Christus etiam adhibuerit aquam: & 2. quod ex latere Christi quoque fluxerit aqua: ac 3. quod aqua mixta vino significet adunationem populi cum Christo. Primæ duæ vix probant, aquam debere esse in minore quantitate: at verò id probat tertia; nam, cum aqua significet populum, vinum autem significet maiestatem Christi, atque populus sit aliquid longè minus æstimabile, quam Christus, debet quantitas aquæ esse minor, quam quantitas vini, quæ etiam est illatio Concilii Triburienfis, citati n. 119.

Accedit, aquam debere esse modicam, ne vinum moraliter corruptat: non autem, ut ipsa in vinum possit mutari; si enim ideo deberet aqua esse modica, ut posset verti in vinum, cur Ecclesia jubet, aliquando affundi aquam immediatè ante consecrationem? cur non jubet omnes imitari ritum RR. PP. Prædicatorum, statim initiò aquam affundentium? Ad 2. confirm. Vel Alanus tantum sua dicta intelligi vult de conversione morali, vel ejus assertio multum excedit, ut patet ex dictis. Certè SS. Patres, qui tamen sunt præcipui inter Ecclesiasticos scriptores, non dicunt, aquam prius verti in vinum. Dein multi Alano coævum admittunt immediatam conversionem aquæ in sanguinem, ut Sorus, Canus, Janfenius Gandavenfis. in forma. neg. ant.

149. Ob. 3. Ignis in momento comburit stupam, vel oleum: ergo etiam vinum potest statim in se vertere aquam. Confirm. Aristoteles 1. de gener. text. 10. docet, aquam modicam converti in aërem: ergo etiam convertitur in vinum. Resp. re-

torq. arg. Modica scintilla ignis ingentem acervum pulveris statim in se convertit: ergo etiam modicissimum vinum magnam copiam aquæ, vel vicissim guttula aquæ multum vinum poterit in se convertere. Est igitur ingens differens inter activitatem caulærum. Ignis est maximè activus, & tamen, ut diximus n. 131. non facile aquam in se convertit: multò minus totaliter; cum nec lignum totaliter in se convertat: quomodo igitur modicum vinum tam citò aquam totaliter in se vertet? Adde, quod ignis, dum comburit alia, vires sumat, nec saltem sensibilibiter ejus virtus per reactionem debilitatur; nec enim sensibilibiter frigidus fit, dum ligna consumit: sed vinum ab aqua, etiam guttatim affusa, tandem ita debile fit, ut vix non aqua sit. in forma neg. conseq.

150. Ad confirm. Aristoteles loc. cit. sic habet: *Si enim in minores aquas aqua divisa sit, citius aër generatur*; unde tantum vult dicere, aquam in minimas particulas divisam facilius mutari in aërem, qui quasi immensus eam ambit: sicut scilicet inferius textu 88. ait: *Gutta vini decem millibus congijs aqua non miscetur; solvitur enim forma, & mutatur in universam aquam.* At non est paritas ab immenso aëre, vel decem millibus congijs aquæ, ad modicam quantitatem vini, quæ in calicem infunditur; unde in forma nego. confirm. saltem nego, quod aqua semper physicè in vinum mutetur.

Adde, quod longè facilius sit, vini mixtum ab elemento infinitum quasi excedente, quam elementum, fortissimè etiam resistens igni, vini à mixto sape valde debili, & in non magna quantitate adhibito. Adde, quod hanc conversionem negent philosophi plurimi, non tantum atomistæ, aut alii recentiores (qui non ita faciles sunt, ut antiqui, in admittendis physicis substantiæ transmutationibus) sed etiam antiquiores, qui vivebant tempore Innocentii III. ut patet ex n. 129. Tandem, etsi detur, quod aliquando aqua vertatur in vinum, non sequitur, id semper contingere, aut ordinari in sacrificio Missæ, ut patet ex dictis.

## ARTICULUS VIII.

### Solvuntur reliquæ Objectiones.

151. **O**B. ulterius 4. Aqua non est materia calicis: ergo non vertitur in sacrum sanguinem, nisi fuerit prius versa in vinum. prob. antec. Tridentinum sess. 13. c. 3. tantum dicit, Christum reliquisse suum corpus, & sanguinem sub panis, & vini specie: & non facit ullam mentionem aquæ, aut ejus specierum: atqui verba Concilii debent sumi propriè, adeoque per vinum debet intelligi tantum vinum propriè tale: ergo solum vinum propriè tale est materia calicis. Confir. 1. Christus non dedit Apostolis potestatem con-

### An, & quomodo Aqua Vini mixta convertatur in Sanguinem Christi. 135

vertendi aquam in suum sanguinem: ergo hæc non est materia Eucharistiæ. prob. antec. Christus non dedit eis præceptum convertendi aquam in suum sanguinem: ergo neque dedit eis potestatem. Confirm. 2. Missio aquæ est tantum ex præcepto Ecclesiæ: ergo aqua non est materia calicis. prob. conseq. Ecclesia non potest statuere, & determinare materiam sacramenti: ergo, cum ipsa statuat infusionem aquæ in calicem, hæc non est materia Eucharistiæ. antec. admittitur ab omnibus; alias posset Ecclesia etiam determinare puram aquam, quod est falsum.

152. Resp. dist. antec. Aqua se sola, seu non constituens vinum usuale, non est materia calicis. conc. antec. aqua actu constituens vinum usuale. neg. antec. & conseq. ad probat. dist. mi. verba Concilii debent sumi propriè in sensu moraliter vero, & proprio, prout possunt, ne contradicatur tot Patribus &c. conc. mi. in sensu physico strictissimè sumpto. neg. mi. & conseq. Sicut Christus Dominus instituendo panem, nec determinavit azymum, nec fermentatum, sed utrumque voluit sufficere: ita etiam nec determinavit vinum purum, nec mixtum, sed utrumque voluit sufficere: sicut neque determinavit potius vinum album, quam rubrum, aut vicissim; unde etiam vinum mixtum, & consequenter aqua, ut constituens vinum mixtum, est materia calicis; quia hoc mixtum totum verè est, & dicitur vinum usuale, atque in æstimatione morali habetur, & vocatur simpliciter vinum, & non vocatur aqua; quare etiam dicitur simpliciter consecrari vinum, non verò aqua, nisi cum addito mixta vino.

153. Quod autem dicit Gonetus tom. 5. tract. 4. disp. 3. a. 4. n. 61. vinum mixtum non dici vinum usuale, sed tantum potum usualem, est præcisè excogitatum, ut aliquid possit responderi contra communissimum modum loquendi. Et quis dicat, capponem, qui vino lo aqua affudit aquam, non amplius vendere vinum, sed tantum potum? Et quomodo Prov. 9. v. 5. dicit Sapia Divina? *Bibite vinum, quod miscui vobis.*

Rursus, quod aqua, mixta vino, sit materia Eucharistiæ, desumitur ab exemplo ipsius Christi Domini, adhibentis vinum mixtum in cæna, ut dictum n. 118. & ex sensu fidelium; quia, ut Baronius ad ann. 1188. n. 29. ait *Credidit, & custodiit semper Romana Ecclesia, nimirum aquam simul, & vinum transubstantiari in sanguinem Christi*: ex quo legitime inferitur, aquam esse materiam hujus sacramenti. Tridentinum autem non dixit, vinum purum esse materiam, sed vinum, abstrahendo, an sit purum, an mixtum.

154. Quod attinet ad Concilium Florentinum, quando istud dixit, vinum esse materiam, cui modicissima debeat misceri aqua, non tantum voluit, hanc mixturem fieri, tanquam aliquam caremoniam, sed voluit, aquam mixtam verè esse materiam

sacramenti Eucharistiæ: estque idem, ac si dixisset, materiam calicis esse vinum mixtum aqua, quod sufficienter expressit idem Concilium, dum in decreto Eugenii pro Armenis dixit: *Creditor, ipsum Dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentum.*

Neque tamen hinc potest inferri, duplicem esse materiam calicis; sicut enim farina, aqua, & fermentum, ex quibus panis conficitur, simul constituunt unam materiam integram, completam primæ speciei; ita etiam vinum, & aqua, constituunt unam integram completam materiam secundæ speciei. Ad 1. confirm. neg. antec. ad prob. dist. ant. Christus non dedit Apostolis præceptum determinatè de aqua, seu de vino mixto. conc. ant. non dedit eis præceptum disjunctivè. neg. antec. & conseq. Retorsio est clara in pane azymo, & fermentato, vino albo, & rubro &c.

155. Ad 2. confir. neg. conf. ad prob. dist. ant. Ecclesia non potest determinare formaliter materiam sacramenti, nec eam disjunctivè contentam, sub institutione Christi. conc. antec. non potest determinare aliquo modo materialiter materiam, jam disjunctivè saltem contentam sub institutione Christi. neg. antec. & conseq. ad prob. dico, admitti antecedens ab omnibus in sensu distinctionis. Nec propterea Ecclesia potest instituere aquam puram; quia hæc sola nec disjunctivè continetur sub institutione Christi, qui instituit vinum, sed disjunctivè, id est, vel purum, vel mixtum, ut habetur ex definitionibus Ecclesiæ contra Aquarios, qui solam aquam ad consecrationem adhibebant. Hæc omnia clarius patent, si recolantur ea, quæ diximus de determinatione materie sacramentalis in tr. de sacram. in genere. a. n. 54. Adde tantum, hoc præceptum miscendi aquam se habere, ut præceptum miscendi fermentum in Ecclesia Græca; quia etiam hoc est tantum Ecclesiasticum: non tamen sequitur, Ecclesiam, determinando panem fermentatum, egredi limites suos, & formaliter determinare materiam sacramenti.

156. Ob. 5. Tridentinum sess. 13. can. 2. definit, post consecrationem manere tantum species panis, & vini: atqui juxta nos manerent etiam species aquæ: ergo. Confirm. Idem Concilium ead. sess. can. 3. definit, Christum manere sub singulis cujusque speciei partibus: ergo juxta nos maneret etiam sub speciebus solius aquæ, si à speciebus vini separarentur, ut fieri posset per eandem artem, per quam separari potest aqua à vino: sed, si maneret Christus sub speciebus aquæ, non est ratio, quare non posset in eas primò introduci, adeoque consecrari sola aqua: ergo. Resp. 1. retorq. arg. Juxta adversarios sæpe maneret ipsa substantia aquæ, quod videtur æquè, vel magis Tridentino contrarium. Resp. 2. dist. materia. Tridentinum definit, manere tantum species vini usualis. conc. ma. tantum manere species vini puri. neg. ma. & om. mi. neg. con-

conseq. Tridentinum tantum vult docere, quod non maneat substantia panis, & vini, idque contra hæreticos impanatores: de cætero non vult ulli sententiæ præjudicare.

157. Ad confir. Conink de sacram. q. 74. a. 8. n. 191. putat, probabiliter posse dici, manere Christum sub speciebus aquæ post consecrationem separatis. Neque inde sequitur, posse etiam Christum introduci in solam aquam; quia plus requiritur ad introductionem, quam tantum ad consecrationem: sic in anima separata conservatur character; non tamen potest in eam introduci. Idem tamen Conink postea n. 192. melius negat, Christum sub illis speciebus aquæ manere: quod etiam negant Dicastillo, Lugo, & alij, cum quibus dist. antec. Tridentinum definit, Christum manere sub cujusque speciei partibus, si sint speciei materiæ consecrabilis, seu adhuc speciei vini usualis. conc. antec. fecus. neg. antec. & conseq. Tridentinum vult tantum docere, Christum manere sub speciebus vini usualis, quales non amplius sunt speciei aquæ separatae: sunt autem speciei aquæ adhuc mixtae. Sic etiam panis componitur ex aqua: at, si post consecrationem speciei aliquæ aquæ per evaporationem separarentur (ut rectè ait Lugo de Eucharist. disp. 4. sec. 4. n. 671.) non esset censendum, quod Christus sub iis remaneret; quia non amplius essent speciei panis.

158. Dices ex Arriaga. Juxta nos Christus non maneret sub speciebus vini, posito, quod immisceantur ingenti copiae aquæ: hoc non potest dici: ergo. prob. ma. etiam tunc ex speciei perdunt denominationem specierum vini usualis: ergo. Resp. neg. ma. nam requiritur, ut speciei, vel sint physice speciei vini, vel moraliter: speciei aquæ separatae neutro modo sunt speciei vini: at speciei vini, mixtae speciei aquæ, etiam longè copiosioris, sunt, & quidem physice, speciei vini, etiam post mixtionem, donec corrumpantur. Si ulterius petas, quare non sufficiat, fuisse aliquando speciei vini usualis, quod competit etiam speciei aquæ iterum separatis. Resp. 1. querendo, cur id non sufficiat in speciei aquæ evaporatis ex speciei panis. Resp. 2. Ideo non sufficit; quia non manet materia Eucharistiae, adeoque nec Christus; materia enim non est, quod fuit panis, vel vinum: sed quod actu, physice, aut moraliter, est panis, vel vinum.

159. Ob. 6. Juxta nos esset materia secundæ consecrationis etiam aqua in æquali, vel etiam majori copia, quam sit vinum, in calicem infusa, modo non corrumpet vinum, quod posset fieri, si vinum esset valde generosum: secundò etiam aqua, à caupone mixta in hospitio: tertio etiam gutta mellis, aut absynthii vino mixta: sed hæc admitti non possunt: ergo. ma. prob. ista omnia constituunt vinum usuale; quia apud Italos, & Hispanos, est valde consuetum, mediam partem, vel plus etiam aquæ admi-

scere vino in ordine ad potum: ergo. Resp. singillatim ad sequelas.

Ad 1. sequelam. Aliqui cum Aresio istam concedunt: alii cum Coninck de sacram. q. 74. a. 8. n. 184. melius negant; quia, cum vinum ex institutione Christi sit materia principalis, debet prædominari, non tantum virtute, sed etiam quantitate. Nec materia calicis dicitur aqua vino mixta, sed vinum mixtum aqua; hinc Honorius III. C. Permissus. 13. de celebr. Missar. censuit, perniciosum abusum esse, miscere plus, aut tantundem aquæ, quam vini, contra constantem praxin, & consuetudinem Ecclesiæ universalis. Ex qua ipsa praxi rectè inferitur, vinum usuale, à Christo institutum, debere esse tale, ut in eo vinum etiam quantitate prævaleat aquæ. Addo, hoc argumentum etiam premere adversarios; si enim est vinum tam generosum, ut non corrumpatur admixtione majoris copiae aquæ, juxta ipsos etiam poterit convertere in illam aquam: certè, si maneat vinum adhuc usuale, debebit juxta ipsos aqua esse mutata in vinum.

160. Ad 2. sequelam. Si aqua à caupone non sit immoderate affusa, non video, cur non convertatur immediatè in sacrum sanguinem. Certè alias sæpe oporteret dubitare de valore sacramenti; cum caupones non raro vino satis aquæ affundant, & paulò post è cella edituro illud pro sacro ministrent, antequam potuerit, etiam juxta adversarios, aquam in te convertere. Ad 3. sequelam. Alanus l. 1. de Euchar. c. 13. sub finem, eam concedit. At Dicastillo de sacram. tr. 4. disp. 2. n. 164. Tannerus tom. 4. disp. 5. q. 2. n. 163. & alij negant; quavis enim modica talis gutta non impedit conversionem vini, tamen non etiam ipsa convertitur; quia non est pars vini usualis, ut rectè ait Dicastillo, sed est tantum additum quid: Christus autem pro hoc sacramento non instituit aliud, quam vinum usuale, sive sit purum, sive aqua, sed non alio liquore mixtum.

161. Quæ hæc dicta sunt de melle, vel absynthio, mixtis vino, eadem dicenda sunt de musca, e. g. vel alia re simili, mixta farinae, & dein remanent in pane; nec enim musca est pars panis usualis, nec moraliter convertitur in triticum ex communi sensu. Aliter loquendum de modica farina hordei, mixta farinae triticeæ; illa enim constituit panem usualem, & triticum; nam non tantum vocatur panis triticeus ille, qui est ex purissimo tritico, sed etiam ille, qui est ferme ex puro tritico.

Unde S. Thomas 3. p. q. 74. a. 3. ad 3. ait: Si sit modica admixtio alterius fermenti ad multo majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia hujus sacramenti. Et sic Lugo de Eucharist. disp. 4. sec. 4. n. 70. ac Dicastillo disp. modo citat. n. 162. censent, talem farinam mixtam converti: quin Dicastillo id expresse admittit de butyro, melle &c. pani mixto, sed ita modicè, ut maneat panis usualis: quamvis dein non admittat, talem

salem guttam mellis &c. vino mixtam converti, ut dictum. Quodsi tamen quis probaret, talem farinam hordeaceam non esse partem constitutivam panis triticeæ usualis, eoipso probaret, quod non sit paritas, inter eam farinam, & aquam; hæc enim ab omnibus dicitur pars vini usualis.

Quæres, quid dicendum sit de gutta aquæ calidæ, quam Græci post consecrationem infundunt in sacrum sanguinem, ut testatur Cardinalis Alanus de Eucharist. sacram. l. 1. c. 13. & Cardinalis Lugo de Eucharist. disp. 4. sec. 3. n. 46. Resp. eam non consecrari; non enim consecratur materia, quæ non est præfens, saltem tunc, quando dicitur ultima pars formæ, ut est communissima omnium: nec est par ratio inter sacrum sanguinem, & alias res benedictas, in quibus dicitur pars major trahere minorem; nam in aliis rebus nihil debet physice immutari, sed tantum debet ipsis moraliter applicari consecratio præcedens: at verò in Eucharistia debet dari physica conversio.

162. Sed nec etiam moraliter censetur applicari tali aquæ consecratio: imò censetur ipsi non applicari; quia omnes censent, Christum non lubesse tali gutta; aliis deberet etiam lubesse hostiæ alicui non consecratae, si ista agglutinaretur hostiæ consecratae: sic benedictio partis majoris Ecclesiæ, censetur applicari alteri parti, de novo per cæmentum conjunctæ, vel agglutinatae. Idem respondere debent auctores asserentes, aquam prius converti in vinum; nam, licet talis aqua tandiu maneret conjuncta, vel confusa cum speciebus vini, ut juxta eorum sententiam deberet in vinum converti (quod juxta ipsos facile contingere posset in sacrificio longiore, & quando vinum fuisset robustum) tamen non admitteretur, quod in eo casu aqua illa converteretur in sanguinem Christi: sed ad summum convertenda esset in vinum.

Hucusque egimus de materia remota SS. Eucharistiae: videretur igitur etiam agendum de materia proxima, quæ, ut diximus n. 1. sunt speciei, seu accidentia panis, & vini: sed, eum de his agi soleat, quando de conversione Eucharistiae agitur, & nos quoque ibi de iisdem acturi sumus; ideo hæc tractationem de dictis speciebus omittimus, ne jam hæc dicta iterum ibi repetere debeamus.

### QUÆSTIO III.

#### De Forma Eucharistica.

### ARTICULUS I.

Que, & qualis sit Forma Consecrationis SS. Eucharistiae.

163. Dico 1. Forma consecrationis panis essentialiter consistit in his verbis: Hoc est R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. II.

corpus meum. ita communiter omnes contra Nicolaum Cabasilam, Marcum Ephesium, & alios Græcos schismaticos, qui (ut tradit Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 59. sec. 1. §. Secunda sententia.) voluerunt insuper requiri, & quidem essentialiter hæc verba: Quod pro vobis datur: vel tradetur: item, (ut tradit Bellarminus tom. 3. controu. 3. de Eucharist. l. 4. c. 13.) etiam hæc alia verba, precatoria sacerdotis: Fiat hic panis corpus Christi, & hoc vinum sanguis Christi. Prob. conclusio 1. Concilium Florentinum formam à nobis assignatam, & non aliam tradit, & SS. Patres communiter adimplerunt: ergo.

Prob. conclusio 2. validissimè. Si illa verba: Quod pro vobis datur: essent essentialiter requirita, Ecclesia Romana non consecraret validè: hoc dicere est error intolerabilis: ergo. ma. est clara; quia ea verba non adhibentur ab Ecclesia Romana. mi. si negetur, probanda est veritas religionis Romanæ Catholicæ, quam hæc merito supponimus probatam in tr. de viri. Theol.

Confir. 1. Forma essentialiter consistit in verbis Christi: ergo illa verba: Fiat hic panis &c. non sunt pars formæ, conseq. est clara, antec. probatur fuscè ex SS. Patribus à Bellarmino tom. 3. controu. 3. de Eucharist. l. 4. c. 13. Confirm. 2. Verba à nobis assignata se solis sufficienter significant præsentiam Christi sub speciebus panis: ergo etiam sufficienter eam causant.

164. Hinc quoque verba illa, quæ præmittuntur, scilicet: Qui pridie quam pateretur &c. sunt tantum necessaria necessitate præcepti, ut tenent communiter omnes Thomistæ, & nostri: & ex Scoticis etiam Pontius, Maffrius, ac Bosco, qui Theol. sacram. p. 2. disp. 4. sec. 3. conclus. 1. vult, Scotum, quando verba superiora videtur requirere, tanquam necessaria necessitate sacramenti, tantum fuisse locutum dubitando, & argumentando, non autem firmiter aliquid asserendo.

Ratio etiam est. Illa verba non sunt verba Christi: imò fuere primum ab Alexandro I. Papa, relata in canonem, ut habetur in Breviario ad 3. May. atqui ex una parte, ut colligitur ex Florentino, & plurimis SS. Patribus, ac vetustissimis rerum liturgicarum scriptoribus, (quos videre est apud Bellarminum tom. 3. controu. 3. de SS. Euchar. l. 4. c. 13.) sacerdos consecrat solis verbis Christi: ex altera parte etiam dici non potest, ante Alexandrum non fuisse adhibitam essentialiter formam Eucharistiae, vel fuisse aliam, quam nunc sit: ergo.

165. Nec dicas, verba illa: Qui pridie &c. requiri propterea, ut intelligatur sacerdos loqui nomine Christi verba sequentia: Hoc est corpus meum; non enim ideo sacerdos loquitur nomine Christi; quia dicit, se loqui nomine Christi: sed quia à Christo est constitutus minister, & habet intentionem loquendi nomine Christi. Sic Angelus in veteri testamento sæpe dixit nomine Dei: Ego sum Dominus Deus tuus: licet